

بررسی رابطه فقر اقتصادی و اجتماعی جوامع بهره بردار از اکوسیستم های مرتعی با تخریب یافتگی مراتع (مطالعه موردی منطقه خفر و سیور سمیرم)

محسن سرشاد^۱، ریحانه مقیمیان^۲، علی صالحپور^۳

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد مرتعداری، دانشگاه صنعتی اصفهان، mohsen.passenger@yahoo.com

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد مرتعداری، دانشگاه صنعتی اصفهان، reihanmoghimian@yahoo.com

۳. دانشجوی دکتری جغرافیا، ژئومورفولوژی، مخاطرات زمین، پژوهشگاه مهندسی بحران های طبیعی شاخص پژوه،
alisalehpour@gmail.com

چکیده:

فقر جوامع بهره بردار از مراتع، با فشار بر این اکوسیستم های طبیعی و بهره برداری غیر اصولی و مدیریت نشده موجب تشدید تخریب این اکوسیستم ها می گردد. هدف این تحقیق بررسی رابطه متقابل بین تخریب مراتع و فقر جوامع بهره بردار از این اکوسیستم ها می باشد، که به این منظور جامعه عشایری مراتع منطقه خفر و سیور شهرستان سمیرم، واقع در استان اصفهان مورد بررسی قرار گرفت. در این تحقیق هم از بازدید ها و اندازه گیری های میدانی و هم از گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه ای بهره گرفته شد. در بازدید های میدانی به بررسی و تعیین کاربری اراضی، تیپ بندی مراتع، اندازه گیری تولید، برآورد ظرفیت، تعیین وضعیت و گرایش مراتع منطقه پرداخته شد. همچنین برای گردآوری اطلاعات خانوارهای عشایری بهره بردار از مراتع منطقه از پرسش نامه استفاده شده و واحد آماری در این خصوص، سرپرست خانوار عشایری در نظر گرفته شد. به این منظور تاثیر دو عملکرد مستقیم و غیر مستقیم انسان بر تخریب مراتع که نتیجه فقر اقتصادی و اجتماعی بهره برداران است، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این تحقیق نشان می دهد که بازدهی بسیار کم مراتع منطقه و تخریب یافتگی شدید آن ها و نیز اتکای شدید بهره برداران عشایری به مراتع و عدم دسترسی به مشاغل و فعالیت های اقتصادی دیگر، فقر اقتصادی را برای بهره برداران به همراه داشته است و همچنین پایین بودن سطح سواد و بالا بودن بعد خانوار عامل فقر اجتماعی این بهره برداران می باشد. فقر اقتصادی و اجتماعی بهره برداران عشایری باعث گردیده است تا این بهره برداران با عملکرد غیر مستقیم خود جهت تامین ضروریات زندگی به نگهداری دام بیش از ۱۶ برابر ظرفیت مراتع منطقه بپردازند و موجب تخریب این اکوسیستم ها گردند و از طرفی دیگر، با عملکرد مستقیم خود از طریق بوته کنی، بر شدت این تخریب بیفزایند. مطابق با یافته های این تحقیق به دلیل تخریب یافتگی و فقر شدید مراتع منطقه، تولید مرتع تنها تامین کننده ۱۵۰ گرم نیاز غذایی هر واحد دامی است، این در حالی است که هر واحد دامی نیاز به ۱/۵ تا ۲ کیلوگرم علوفه در هر شبانه روز دارد و این موضوع منجر به تحمیل هزینه های سنگین بر بهره برداران می گردد به نحوی که بیش از ۸۸ درصد هزینه های دامداری را هزینه های مربوط به تامین علوفه دستی تشکیل می دهد و این موضوع منجر به فقر اقتصادی شدید دامداران بهره بردار می گردد. کلیدواژه: تخریب مرتع، هزینه، فقر اقتصادی، خفر و سیور سمیرم